

סמסטר א' 2022-2023, תשפ"ג
קוד קורס 138-1-0261

מבוא לפוליטיקה וממשל

ד"ר רנן יזרסקי

מתרגלות: רעות לואי, מיכל אנגל

פרטי התקשרות עם המרצה-

שעת קבלה – יום ב 12:30-13:30

בתאום מראש במייל.

E-mail: reneny@post.bgu.ac.il

renenye@openu.ac.il

תיאור הקורס ומטרותיו

סטודנטיות. ים יקרות. ים:

ברוכות וברוכים הבאות והבאים בשערי האקדמיה, ובפרט לקורס הפתיחה לתואר בממשל ופוליטיקה. מטרתו המרכזית של הקורס, נובעת ממעמדו המיוחד: להכין אתכן. לקראת לימודים מתקדמים בחקר הפוליטיקה ויחסי העוצמה. קורס זה מהווה מבוא למושגי יסוד, תיאוריות וגישות מחקר מרכזיות בדיסציפלינה של חקר הפוליטיקה (Political Science). הקורס יעסוק בסוגיות בנות-זמננו לחקר והבנת הפוליטיקה, ביניהן, באופנים שבהם באים לידי ביטוי יחסי עוצמה שונים, בין אם רשמיים או בלתי-רשמיים; במקומה ובמעמדה של מדינת הלאום בעידן שבו כוחות גלובליים הולכים ומתחזקים לעומתה; וכלה בסוגיות שנוגעות לדמוקרטיה, למהותה כמשטר שמגלם את הטוב המשותף והגנה על החירות, וגבולות ההתנגדות והמחאה מול ממשלה נבחרת של נציגים.

לקורס זה יש מטרת מספר, שהן חשובות ביותר כדי להכין אתכן. למהלך התואר: ראשית, ללמוד את מושגי היסוד המרכזיים בחקר הפוליטיקה. שנית, לסגל ולפתח חשיבה ביקורתית כלפי סוגיות נבחרות ואירועים מרכזיים, כדי להבין אותם טוב יותר, אבל גם לשם שבירת תבניות החשיבה המקובלות ופיתוח גישות לפרטים חשובים שמצביעים על יחסי עוצמה, ואף על ניצול ואי-צדק. הצורך לפתח ספקנות בריאה וחשיבה ביקורתית, הם כלים משמעותיים עבור כל סטודנטית וסטודנט במדעי הרוח והחברה, ואדרבא, עבור אלו המבקשות. ים לפתח חשיבה אינטלקטואלית ולהמשיך ללימודים מתקדמים ולמחקר.

שלישית, לקורס זה יש גם היבט טכני חשוב ביותר, והוא פיתוח יכולות אוריינות, באמצעות תרגול שוטף של קריאה וכתובה. לשם כך, יוקדשו חלק מההרצאות אבל בעיקר התרגולים, לעבודה ממוקדת על כישורי אוריינות. בסוף הקורס, צפוי כי הסטודנטיות ים יכירו כהלכה את המושגים המרכזיים בדיסציפלינה, יסגלו חשיבה ביקורתית וספקנית, ויהיו מוכנות. ים להתמודדות עם משימות הכרוכות במיומנות של כתיבה אקדמית בקורסים הבאים.

הקורס מתקיים בסמסטר א' בימים ב' בין 14-16, ובימי ה' בין 8-10; וכן מלווה בקבוצות תרגול שמשובצות ביום ג'-ד'.

מטלות הקורס:

1. נוכחות בהרצאות, בסרטים, בהרצאות האורח, והשתתפות פעילה בשיעורים. החומרים שמועברים בהרצאות ובתרגילים נושקים – אך אינם זהים.
2. נוכחות בתרגיל היא **חובה**. ללא מילוי חובת התרגילים, **לא** ניתן לגשת למבחן ולעבור את הקורס. מטרת התרגיל הוא לעזור לסטודנטיות. ים בניתוח והבנת החומרים הביבליוגרפיים ולאפשר דיונים משמעותיים בכיתה.
3. קריאה שוטפת של החומר הביבליוגרפי. מפאת מחסור בזמן תרגול, רק חלק ממאמרי החובה בקורס יידונו בתרגיל. **על הסטודנטית לקרוא את כל רשימת קריאת החובה** ועל חומר זה יבחנו בסוף הסמסטר. אנו מצפות מהסטודנטים ומהסטודנטיות ידע מספיק בקריאת אנגלית בכדי להגיע להבנה בסיסית של הטקסטים.
4. אנא התעדכנו מדי שבוע בנושא התרגול ובפריטי החובה. בעמוד האחרון בסילבוס תוכלו למצוא את תאריכי התרגול ואת מאמרי החובה. לשימושכם, המאמרים שיילמדו בתרגולים מסומנים בסילבוס בצהוב.
5. הגשת המטלות: שלוש מטלות הינן חובה והמטלה הרביעית הינה מטלת רשות. הציון במטלה זו יכול להחליף את הציון הנמוך ביותר שניתן למטלה קודמת. ציון עובר בכל אחת מהמטלות הינו 56. [45% מהציון]. מבחן מסכם [55% מהציון] ציון עובר הינו 56.
6. ציון עובר משוקלל בקורס הוא 70.
7. ציוני המטלות יורכבו הן מחומר תיאורטי, הן מהיבטים טכניים של כתיבה עיונית ראויה.
8. עבור תרגילי כתיבה מדעית ומטלות הקורס השונות יועלו קטעים נוספים לאתר הקורס ויידרש עיון בחומרים **נוספים** – קבצי עזר, ספרים, ציטוטים נבחרים, כתבות, מאמרים וביקורות ספרים.
9. אנחנו ממליצות, לשם העלאת המודעות לסוגיות אקטואליות שונות, שהסטודנטים ות יקפידו על קריאה יומית כגון עיתון הארץ, או אחר, ובנוסף, לעיין באחד מהשבועונים הבינלאומיים דוגמת: Time, Newsweek, Economist או אתרים בינלאומיים אחרים.

פרק ראשון – מבוא: מפילוסופיה למדע, וחקר הפוליטיקה כיחסי עוצמה

23.10-27.10.2022 (2 שיעורים)

קריאת חובה:

מארש ד. ופרלונג פול. 2005. העור, לא הבגד: אונטולוגיה ואפיסטמולוגיה במדע המדינה. מתוך מארש ד. וסטוקר ג. (עורכים) תיאוריות וגישות במדע המדינה. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 29-51.

ובר, מקס. **טיפוסים של סמכות ותיאום מחייב**. עמ' 34-48.

קימרלינג ב. 1995. מהי עוצמה. בין מדינה לחברה: סוציולוגיה של הפוליטיקה (כרך א'), עמ' 83-115; 125-131.

Lukes Steven. 1974. Power. Macmillan, pp. 9-25

רשות:

ובר מקס, הפוליטיקה בתורת מקצוע שוקן: תל-אביב, 1961. עמ' 7-29.

Minogue K. 1995. Politics: A Very Short Introduction, Oxford: OUP. pp. 9-40.

Elinor Ostrom. 1990. Governing the Commons: The Evolution of Institutions for Collective Action. New York: Cambridge University Press.

Shively P.W. 1990. The Craft of Political Research. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall. Pp. 1-12.

Lasswell, H. D. and Kaplan A. 2013. Power and society: A framework for political inquiry. Transaction Publishers.

[בשבוע הראשון לא יתקיימו תרגולים]

פרק שני – גישות פוזיטיביסטיות לחקר הפוליטיקה וגבולות הגישה המדעית

31.10-7.11.2022 (3 שיעורים)

סנדרס ד. 2005. הגישה ההתנהגותית. מתוך מארש ד. וסטוקר ג. (עורכים) תיאוריות וגישות במדע המדינה. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמודים: 67-87.

ווארדי י. 2005. גישת הבחירה הרציונלית מתוך מארש ד. וסטוקר ג. (עורכים) תיאוריות וגישות במדע המדינה. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 89-117.

להט ל. 2022. הגישה המוסדית ומדיניות ציבורית. מדיניות ציבורית. הוצאת האוניברסיטה הפתוחה. קון ת. 1993. תפקידה של הדוגמה במחקר המדעי, מתוך מדע המדינה לגוונני, ברוך זיסר (עורך), תל-אביב: או"פ, 1993, 213-232.

פופר ק. 1993. מדע: השערות והפרכות. מתוך מדע המדינה לגוונני, ברוך זיסר (עורך), תל-אביב: או"פ. 182-212.

רשות:

פאונדסטון ו. 1992. תורת המשחקים. מתוך: דילמת האסיר. עמ' 54-89, 131-163.

Goodin E.R. (Ed). 1990. The Oxford Handbook of Political Science. Oxford University Press, pp. 3-57 ("The State of the Discipline").

פרק שלישי – מדינה מודרנית, בין לאומיות ואתניות, אזרחות

10.11.2022-21.11.2022 (4 שיעורים). לפרק זה שני חלקים. הראשון הוא מדינת לאום, בירוקרטיה ומדיניות ציבורית. החלק השני יעסוק בלאומיות ואזרחות.

אנדרסון ב. 1999. קהילות מדומיינות. ת"א: האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 31-68.

גלנר א. 1994. לאומים ולאומיות, ת"א: האוניברסיטה הפתוחה, פרק 1 ופרק 4.

קמפ א. ויונה י. 2005. הגירה, פריון וזהות בישראל: לקראת עידן חדש? מתוך: פערי אזרחות: הגירה, פריון וזהות בישראל. מכון ון-ליר והקיבוץ המאוחד: ירושלים.

פלד י. ושפיר ג. 2005. מיהו ישראלי? הדינמיקה של אזרחות מורכבת. תל-אביב: אוניברסיטת תל-אביב, עמ' 9-56.

גת ע. 2013. ההיסטוריה הארוכה והשורשים העמוקים של אומות, תקציר הקדמה מתורגם.

ובר, מ. 1973. הבירוקרטיה. בתוך: סוגיות בסוציולוגיה. עורך: ליסק מ. ת"א: עם עובד, עמ' 263-247.

רשות:

Laitin David. 2007. Nations, States and Violence, Oxford University Press.

Marshall, T. 1950. Citizenship and social class: And other essays. University Press.

סקוצ'יפול ת. 1993. החזרתה של המדינה לתמונה: אסטרטגיות ניתוח במחקר העכשווי. בתוך: מדע המדינה לגונוניו. האוניברסיטה הפתוחה: תל-אביב. עמ' 521-542.

אייזנשטדט, ש.נ. 1984. תכונות יסוד של המדינה המודרנית. מתוך: מדינה וחברה, כרך א. עורכים: אייזנשטדט ש.נ., גוטמן ע. ועצמון, י. עם עובד: תל-אביב. עמ' 87-98.

זיסר ב. 1999. לאומיות: חיה וקיימת. בתוך: על ימין ועל שמאל, תל אביב: שוקן, עמ' 287-306.

שנהב י. 1995. מכונת הארגון, ת"א: שוקן, עמ' 42-23, 203-222.

סמית א. 2002. האומה בהיסטוריה. ירושלים: החברה ההיסטורית הישראלית, עמ' 19-43.

פרק רביעי – חלוקת העוצמה, סיווג משטרים ומגבלות הדמוקרטיה הליברלית

24.11.2022-5.12.2022 (ארבעה שיעורים).

קימרלינג ב. 1995. משטרים. בין מדינה לחברה: סוציולוגיה של הפוליטיקה (כרך ב'), עמ' 13-34.

גביון ר. ושפירא א. 2001. מבוא לפדרליסט. הוצאת מרכז שלם. עמודים יא-לו.

המליטון א. מדיסון ג. וגיי ג. 2001. הפדרליסט, איגרת: 23, 24, 47 ו-48, 114-122, 243-254. הוצאת מרכז שלם.

בשיר בשיר. 2016. מדיניות ציבורית וחברות רב-תרבותיות: סדר יום מחקרי חדש. מתוך: עורכים: בשיר ב., בן-פורת ג. ויונה י. מדיניות ציבורית ורב-תרבותיות. הוצאת מכון ון-ליר והקיבוץ המאוחד.

Fareed Z. 1997. "The Rise of Illiberal Democracy." *Foreign Affairs*, Vol. 76, pp. 22-43.

מיכלס ר. 1976. חוק הברזל של האוליגרכיה. מדינה וחברה: סוגיות בסוציולוגיה פוליטית, א'. עם עובד. 174-187.

מרקס ק. ואנגלס פ. 1985. המניפסט הקומוניסטי. בתוך: היחיד והסדר החברתי. עורכים: רוט-הלר ד. ונווה נ. ת"א: עם עובד, עמ' 295-305.

דאהל ר. 1976. ממשלות ואופוזיציות, בתוך: ש. נ. איזנשטדט, ע. גוטמן, י. עצמון. מדינה וחברה: סוגיות בסוציולוגיה פוליטית, חלק ב. עם עובד. עמ' 52-82.

רשות

Skocpol, T. 1979. *States and social revolutions: A comparative analysis of France, Russia and China*. Cambridge University Press.

Pitkin, H. 1987. *The Idea of a Constitution*, 37 J. LEGAL EDUC. 167-169.

*חואן לינץ ואלפרד סטפן – (Linz & Stepan) סיווג משטרים (טבלת סיווג המשטרים באתר הקורס). לקוח מתוך

יונה י. 2006. דמוקרטיה. מתוך: רם א. וברקוביץ' נ. אי-שוויון. הוצאת הספרים של בן-גוריון בנגב, 2006, 108-15.

נויברגר ב. 2002. דמוקרטיות ודיקטטורות: רעיונות והקשרים. בתוך: משטרים, כרך 2, האוניברסיטה הפתוחה: תל-אביב. עמ' 155-168.

פרידריך ק. ובז'ניסקי ז. 1984. קווי האופי הכלליים של הדיקטטורה הטוטליטרית, בתוך: מדינה וחברה, כרך א. עורכים: איזנשטדט ש.נ., גוטמן ע. ועצמון י. תל אביב: עם עובד, עמ' 762-672.

מוסקה ג. 1976. המעמד השליט. בתוך: ש. נ. איזנשטדט, ע. גוטמן, י. עצמון. מדינה וחברה: סוגיות בסוציולוגיה פוליטית, חלק א' עם עובד. עמ' 159-73.

פרק חמישי – גישות ביקורתיות ופרשניות וחקר מושאי העוצמה

8.12-15.12. שיעור מיוחד על השילוב בין מדינת לאום, פערי אזרחות וחקר מושאי העוצמה – דרך מקרה הבוחן של הסדרה "סאלח פה זה ארץ ישראל"
19.12 – תתקיים הרצאת אורח
22.12.2022 – הקרנת סרט

Lukes Steven. 1984 *Power*. Macmillan, pp 9-25. [הפריט מופיע גם בפרק הראשון בסילבוס]

בוויר מ. ורודס ר. 2005. התיאוריה הפרשנית. בתוך: תיאוריות וגישות במדע המדינה. עורכים: מארש, ד. וסטוקר, ג. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 167-193.

פוקו מ. 2009. תולדות השיגעון בעידן התבונה. כתר: ירושלים 3-27.

סעיד א. 2000. אורינטליזם. ת"א: עם עובד. הקדמה. עמ' 11-29.

בובואר ס. 2008. המין השני, כרך א'. הוצאת בבל: תל-אביב. עמ' 9-30.

וולף נ. 2004. מיתוס היופי: על השימוש בייצוגים של יופי נגד נשים. תל אביב: הקיבוץ המאוחד. עמודים: 18-59.

פרידן ב. 2009. המסתורין הנשי: הבעיה שאין לה שם. מתוך: באום ד. ואחרות. ללמוד פמיניזם: מקראה. עמודים 48-62.

הסדרה "סאלח פה זה ארץ ישראל", רשת 13. כל ארבעת הפרקים זמינים לצפייה. יש לצפות לפחות בשני הפרקים הראשונים, אמנם מומלץ לצפות בכלה.

רשות:

וולף ו. 2004. חדר משלך. ידיעות ספרים.

ממי א. 2005. דיוקן הנכבש ולפני כן דיוקן הכובש. כרמל: ירושלים. עמ' 89-96.

פרנץ פאנון, עור שחור מסכות לבנות.

כזום ע. 1999. תרבות מערבית, תיוג אתני וסגירות חברתית: הרקע לאי-השוויון האתני בישראל. סוציולוגיה ישראלית א(2). עמודים 385-427.

פרק שישי – השתתפות פוליטית, אי-ציות אזרחי והתנגדות

26.12-29.12 – שני שיעורים

אבינרי ש. 2008. ציות ודמוקרטיה. מתוך: ויינשטיין י. עורך. אי ציות ודמוקרטיה. ירושלים: שלם. עמ' 165-82. רולס ג. 2008. ההצדקה לאי-ציות אזרחי. מתוך: ויינשטיין י. עורך. אי ציות ודמוקרטיה. ירושלים: שלם. 147-165.

סארטר ז'אן פול. 2006. הקדמה לספר מקוללים עלי אדמות. הוצאת בבל.

קישור לטקסט באנגלית

דה-טוקוויל א. 2008. הדמוקרטיה באמריקה.

קימרלינג ב. 1995. תרבות פוליטית. מתוך: בין מדינה וחברה (כרך א) ע"מ 155-85.

רשות:

כהן חיים. 2008. הזכות והחובה להתנגד לשלטון. מתוך: ויינשטיין י. עורך. אי ציות ודמוקרטיה. ירושלים: שלם. עמ' 211-43.

קינג מ.ל. 1998. מכתב מבית הכלא העירוני בבירמינגהם. מתוך: אי-ציות ודמוקרטיה. מרכז שלם: ירושלים. עמ' 123-147.

שפרינצק א. 1986. איש הישר בעינינו יעשה: אי-לגאליזם בחברה הישראלית. תל-אביב: ספרית פועלים.
גרזון ג. 2002. עריצות הרוב: אלכסיס דה-טוקוויל וגיון סטוארט מיל. בתוך ליברליזם: קשרים, הקשרים,
ביקורות. תל-אביב: או"פ, 2002, עמ' 64-87.

פרק שביעי – גלובליזציה ופוליטיקה גלובלית

2.1-16.1.2023 (4 שיעורים, באמצע הרצאת אורח)

הארווי ד. 2015. קיצור תולדות הניאו-ליברליזם. הוצאת מולד.
פרידמן מילטון. 2002. קפיטליזם וחירות. הוצאת שלם: ירושלים. עמ' 3-36.
קליין נ. 2000. No Logo. תל-אביב: בבל.
רם א. 2003. ה-M הגדולה: מקדונלד'ס והאמריקניזציה של המולדת. תיאוריה וביקורת 23. עמ' 179-
212.
בארבר ב. 2005. ג'יהאד נגד מק-עולם. תל-אביב: בבל. עמודים 39-60.
שטיגליץ ג. 2002. אי נחת בגלובליזציה. הוצאת הקיבוץ המאוחר: תל-אביב. עמ' 31-81.
רשות:

Nikolas R. and Miller P. 1992. Political Power beyond the State: Problematics of Government. *The British Journal of Sociology*, 61: 271–303.

Mitchell, Timothy. 2012. *Carbon democracy: Political power in the age of oil*. Verso Books.

סמית' א. 1994. עושר העמים, תל-אביב: הוצאת או"פ.

גרינברג ל. 1996. גישת התלות, חלוקת עבודה תרבותית. מתוך: יסודות בכלכלה פוליטית.
האוניברסיטה המשודרת: תל-אביב. עמ' 46-60.

דיימונד ד. 2008. פרק 14 – מדוע מקבלות חברות החלטות הרוות אסון? מתוך: התמוטטות: מדוע נפלו
הציוויליזציות הגדולות של העבר. תל-אביב: מטר 373-391.

Carter N. 2001. *The politics of the environment: Ideas, activism, policy*, Cambridge University Press.

Clapp J. and Dauvergne P. 2005. *Paths to a green world: the political economy of the global environment*. Cambridge, MA: MIT Press.

Byman. 2015. *Al Qaeda, the Islamic State, and the Global Jihadist Movement: What Everyone Needs to Know* (Oxford University Press).

התרגולים בקורס

במהלך הקורס ישולבו תרגולים שיעסקו במאמרי הקריאה, בהנחיות למטלות, וגם בעבודת ספרייה ובכתיבה אקדמית:

- ❖ כיצד לקרוא מאמר – הבחנת העיקר מהטפל; תקצירים וסיכומים. תימוכין, איזכורים וביבליוגרפיה.
- ❖ יסודות הכתיבה: משפט, פסקה, תת-פרק, פרק; תפקיד המבוא והסיכום. שימוש נכון בציטוטים.
- ❖ עבודת ספרייה – הכרות עם קטלוג הספרייה המקוון, כתבי-עת, מקומם של סוגי פרסומים שונים וכן מנועי חיפוש מתקדמים. הימנעות מגניבה ספרותית; ומשימוש במקורות לא מבוקרים באינטרנט.
- ❖ שימוש במקורות מידע חדשניים לצורך מחקר; מאגרי מידע של משרדי ממשלה וארגונים בין-לאומיים, אתרי ארגונים בין-לאומיים שמאגדים נתונים בתחומים שונים.
- ❖ ארגון תהליך הכתיבה - הבנת המטלה, זיהוי הנושא, קישור למחקר קיים, הכנת ראשי פרקים וטיוטות, קבלת משוב. בניית טיעון: פסקנות והסתייגות, הימנעות מסוגים שונים של טיעונים מופרכים.
- ❖ רשימת מטלות – מבוא לפוליטיקה וממשל – שנה"ל התשפ"ג

מספר מטלה	נושא	מועד פרסום	מועד הגשה	מועד החזרה משוער
1	ניתוח טקסט באמצעות תיאוריות מחקר הפוליטיקה	13.11.2022	30.11.2022	14.12.2022
2	מטלה על סרט + רשימת מקורות / סימוכין	14.12.2022	28.12.2022	11.1.2023
3	הצגות בכיתה – מקרי בוחן של אי-ציות אזרחי	28.12.2022	11.1.2023	18.1.2023
4	מטלת רשות על מאמרי רשות לבחירה	27.11.2022	18.1.2023	1.2.2023
5	מטלת/מבחן סוף (55%)	מתכונת של המבחן המסכם תפורסם בהמשך.		

לוח זמנים לתרגולים

1. מאמר חובה מפרק ראשון: וובר: טיפוסים של סמכות. 30.10-5.11.2022
2. כתיבה אקדמית תוך תרגול על מאמר מתוך הגישות המדעיות. 1.11-5.11.2022

-
3. מאמרי חובה מהפרק השלישי : גת, אנדרסון וגלנר + הנחיות למטלה הראשונה. 13.11-18.11.2022.
 4. מאמרי מידע + מאמר חובה מהפרק הרביעי : זכריה פריד על דמוקרטיה ליברלית. 20.11-25.11.2022
 5. מאמרי חובה מהפרק הרביעי : מיכלס ומרקס. 27.11-2.12.2022
 6. מאמרי חובה מהפרק החמישי : פוקו וסעיד – שיח וגישות פרשניות. 4.12-9.12.2022
 7. מאמרי חובה מהפרק החמישי : פמיניזם. וולף ופרידן. 11.12-16.12.2022
 8. מאמר חובה מהפרק השישי : דה-טוקוויל – על עריצות הרוב. כולל מקארתזיס. הנחיות למטלה השנייה. 18.12.2022 – 22.12
 9. מאמר חובה מהפרק השישי : אבינרי – אי-ציות אזרחי. 25.12-30.12.2022
 10. מאמרי חובה מהפרק השביעי : קליין ורם. 1.1-5.1.2023
 11. הצגות בכיתה של מטלה 3 על אי-ציות אזרחי. 8.1-12.1.2023
 12. הכנה לבחינה. 15.1-20.1.2023